

Exam. Code : 103206

Subject Code : 1229

B.A./B.Sc. 6th Semester

PHILOSOPHY

Opt.— Indian Metaphysics & Epistemology

Time Allowed—Three Hours] [Maximum Marks—100

Note :— Attempt **ONE** question each from the Sections A, B, C and D of the question paper and the entire Section E.

SECTION—A

1. Explain the salient features of Indian Philosophy with reference to Heterodox System. 15
2. Explain the concept of Brahman according to Upanishads. 15

SECTION—B

3. Discuss in detail the concept of Purusa according to Samkhya. 15

4. Discuss the concept of Maya according to Shankara. 15

SECTION—C

5. Discuss in detail Perception and Inference as Pramanas according to Nyaya. 15
6. Explain the Buddhist theory of causation (Pratityasamutpada). 15

SECTION—D

7. Discuss in detail the concept of Akal Purakh according to Sikhism. 15
8. Write a detailed note on Yoga Psychology. 15

SECTION—E

9. Write short notes on the following .
- (a) Indian Philosophy (Introduction)
 - (b) Orthodox system
 - (c) Concept of Atman (Upanishad)
 - (d) Charvaka's Metaphysics
 - (e) Prakrti (Samkhya)

(f) Avidya

(g) Prama

(h) Karma

(i) Anekantvada

(j) Jagat Rachna.

10×4=40

(PUNJABI VERSION)

ਨੋਟ :—ਭਾਗ ਓ, ਅ, ਏ ਅਤੇ ਸ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।
ਭਾਗ ਹ ਸਾਰਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ੳ

1. ਅਵੈਦਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (Heterodox System) ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ
ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

15

2. ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਧਾਰਣਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

15

ਭਾਗ—ਅ

3. ਸਾਂਖਿਅ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਣਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ
ਕਰੋ।

15

4. ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਇਆ ਦੀ ਧਾਰਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

15

ਭਾਗ—ੲ

5. ਨਿਰਾਇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

15

6. ਬੁੱਧਮਤ ਦੇ ਕਾਰਣਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ (ਪ੍ਰਤੀਤਿਅਸਮੁਤਪਾਦ) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

15

ਭਾਗ—ਸ

7. ਸਿੱਖਮਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਧਾਰਣਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

15

8. ਯੋਗ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ (Yoga Psychology) ਉੱਪਰ ਇੱਕ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

15

ਭਾਗ—ਹ

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਉੱਪਰ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

(ੳ) ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਨ (ਜਾਣ ਪਛਾਣ)

(ਅ) ਵੈਦਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

(ੲ) ਆਤਮਾ ਦੀ ਧਾਰਣਾ (ਉਪਨਿਸ਼ਦ)

(स) चारवाक दी उँतमीभांसा

(ग) पूरूिती (सांखिअ)

(त्र) अविदिआ

(ध) पूमा

(ग) ररु

(ध) अनैकांतवाड

(ड) जगत ररुना।

10×4=40

(HINDI VERSION)

नोट :— भाग क, ख, ग एवं घ में से एक-एक प्रश्न करें।
भाग ड सारा करो।

भाग—क

1. अवैदिक प्रणाली (Heterodox System) के सन्दर्भ में
भारतीय दर्शन की मुख्य विशेषताओं की व्याख्या करें।

15

2. उपनिषदों के अनुसार ब्रह्म की धारणा की व्याख्या करें।

15

भाग—ख

3. सांख्य के अनुसार पुरुष की धारणा की विस्तार सहित चर्चा करें। 15
4. शंकर के अनुसार माया की धारणा की चर्चा करें। 15

भाग—ग

5. न्याय के अनुसार प्रत्यक्ष एवं अनुमान को प्रमाण के रूप में विस्तार सहित चर्चा करें। 15
6. बौद्धमत के कारणतः के सिद्धांत (प्रतीत्यसमूत्पाद) की व्याख्या करें। 15

भाग—घ

7. सिक्ख-मत के अनुसार अकाल पुरुष की धारणा की विस्तार सहित चर्चा करें। 15
8. योग मनोविज्ञान (Yoga Psychology) पर एक विस्तारपूर्वक नोट लिखें। 15

भाग—ङ

9. निम्नलिखित पर संक्षिप्त नोट लिखें :
 - (क) भारतीय दर्शन (परिचय)
 - (ख) वैदिक प्रणाली
 - (ग) आत्मा की धारणा (उपनिषद)

(घ) चार्वाक का तत्वमीमांसा

(ङ) प्रकृति (सांख्य)

(च) अविद्या

(छ) प्रमा

(ज) कर्म

(झ) अनेकान्तवाद

(ञ) जगत रचना।

10×4=40